

AKTIVNOST ZAJEDNIČKOG ČITANJA SLIKOVNICE KAO PRIMJER POTICANJA JEZIČNE KOMUNIKACIJE

Jelenski, Sandra

Undergraduate thesis / Završni rad

2019

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Zagreb, Faculty of Teacher Education / Sveučilište u Zagrebu, Učiteljski fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:147:280857>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-11-26**

Repository / Repozitorij:

[University of Zagreb Faculty of Teacher Education -
Digital repository](#)

**SVEUČILIŠTE U ZAGREBU
UČITELJSKI FAKULTET
ODSJEK ZA ODGOJITELJSKI
STUDIJ**

**SANDRA JELENSKI
ZAVRŠNI RAD**

**AKTIVNOST ZAJEDNIČKOG ČITANJA
SLIKOVNICE KAO PRIMJER
POTICANJA JEZIČNE KOMUNIKACIJE**

Čakovec, rujan 2019.

**SVEUČILIŠTE U ZAGREBU
UČITELJSKI FAKULTET
ODSJEK ZA ODGOJITELJSKI STUDIJ
(Čakovec)**

ZAVRŠNI RAD

Ime i prezime pristupnika: Sandra Jelenski

**TEMA ZAVRŠNOG RADA: AKTIVNOST ZAJEDNIČKOG
ČITANJA SLIKOVNICE KAO PRIMJER POTICANJA
JEZIČNE KOMUNIKACIJE**

MENTOR: izv. prof. dr. sc. Tamara Turza-Bogdan

Čakovec, rujan 2019.

SADRŽAJ

SAŽETAK.....	1
SUMMARY	2
1. UVOD	3
2. KOMUNIKACIJA	5
2.1. Pojmovno određenje komunikacije.....	5
2.2. Verbalna i neverbalna komunikacija.....	6
3. GOVORNO – JEZIČNI RAZVOJ DJECE PREDŠKOLSKE DOBI.....	8
3.1. Razvijanje jezičnih vještina.....	8
3.2. Govorno – jezični razvoj	10
3.2.1. Govorno - jezični razvoj od rođenja do 6 mjeseci	11
3.2.2. Govorno – jezični razvoj od 6 do 12 mjeseci.....	12
3.2.3. Govorno – jezični razvoj od 12 do 18 mjeseci.....	12
3.2.4. Govorno – jezični razvoj od 18 do 24 mjeseca	14
3.2.5. Govorno – jezični razvoj od 2 do 3 godine	14
3.2.6. Govorno – jezični razvoj od 3 do 5 godina	16
4. POTICANJE JEZIČNE KOMUNIKACIJE.....	19
4.1. Uloga odgojitelja	19
4.2. Slikovnica kao temelj početnog usvajanja jezičnih sposobnosti.....	20
4.2.1. Uloga slikovnice.....	21
4.2.2. Usvajanje vokabulara	22
4.2.3. Važnost poticanja jezične komunikacije	23
4.3. Važnost čitanja slikovnica u vrtićima	24
5. AKTIVNOST ZAJEDNIČKOG ČITANJA SLIKOVNICE U VRTIĆU.....	26
5.1. Struktura aktivnosti.....	26
5.2. Prostorna organizacija.....	27
5.3. Opis aktivnosti.....	28
5.4. O slikovnici	28

5.5. Tijek aktivnosti	29
5.6. Refleksija.....	34
6. ZAKLJUČAK	35
LITERATURA.....	36
POPIS SLIKA	38
POPIS TABLICA.....	38
POPIS GRAFIKONA	38
ŽIVOTOPIS.....	39
IZJAVA O SAMOSTALNOJ IZRADI RADA.....	40

SAŽETAK

Od najranije dobi djeca stvaraju različite podloge za svladavanje određenih vještina među kojima su svakako čitanje, pisanje te ono najvažnije u toj dobi, a to je govorenje. Razvijanje jezično – govornih sposobnosti djeteta može se pratiti od samog rođenja. Tijekom razvoja djeteta usvaja nove riječi i uči jezičnoj komunikaciji. Jezična se komunikacija može osim u obiteljskom domu poticati i u ustanovama kao što su najprije vrtić, a potom i škola. Uloga odgojitelja u tom segmentu je od velike važnosti. Odgojitelji su ti koji su zasluženi za poticanje dječjeg znanja. Naime, kako bi unaprijedili jezično-govorne stavke djece upotrebljava se praksa čitanja slikovnica. Samim time jasno je kako je slikovnica prva i ujedno i najvažnija knjiga u životu djece. Putem čitanja djeci kao i omogućavanjem njihovog aktivnog sudjelovanja, omogućuje se kognitivni, socijalni, ali i emocionalni razvoj djeteta. Temeljni cilj ovog rada je prikazati važnost pri implementaciji slikovnica u sadržaj vrtića te ulogu odgojitelja pri korištenju slikovnica za poboljšanje jezičnih sposobnosti djeteta.

Ključne riječi: slikovnica, djeteta, odgojitelj, čitanje, jezično – govorne sposobnosti

SUMMARY

From an early age, children have been creating different bases for mastering certain skills, including reading, writing, and most important at that age, which is speaking. The development of a child's linguistic and speaking abilities can be traced back from birth. During development, the child learns new words and learns language communication. Language communication can also be encouraged in institutions such as kindergarten and then school, in addition to the family home. The role of educators in this segment is enormous. It is the educators who are credited with fostering children's knowledge. Namely, the practice of reading picture books is used to improve the language and speech of children. Therefore, it is clear that the picture book is the first and the most important book in the life of children. Through reading to children and facilitating their active participation, the child's cognitive, social and emotional development is enabled. The main goal of this paper is to show the importance of implementing picture books in kindergarten content and the role of educators in using picture books to improve a child's language skills.

Keywords: picture book, child, educator, reading, language skills

1. UVOD

U današnje vrijeme vrtić igra sasvim novu ulogu. Cilj je zainteresirati djecu za sadržaj, u ovome slučaju riječ je o čitanju slikovnica. Cilj svakog odgajatelja je ostvariti povratnu informaciju od djeteta, odnosno ostvariti s djetetom pozitivnu komunikaciju koja će završiti realizacijom, tj. usvajanjem sadržaja. Djeca u ranoj dobi vrlo su znatiželjna, a može se reći da su u fazi zaigranosti. Upravo u ovom segmentu potrebna je veća pažnja prema djeci, kako bi isti mogli odreagirali na nastavni sadržaj. Što bi to zapravo značilo? Sadržaj koji se prezentira u vrtićima treba biti kreativan, odnosno pobuđivati znatiželju djeteta i njegovu volju za učenjem. Drugim riječima čitanje na materinskom jeziku trebalo bi motivirati djecu i zainteresirati za slikovnice. Naime, upotrebnom slikovnica doprinosi se kvaliteti i usvajanju novih jezičnih vještina. Dijete na ovaj način usvaja novi vokabular, spoznaje svijet oko sebe, odnose među osobama, upoznaje slikovnicu kao nešto zanimljivo. Temeljni cilj ovog rada je prikazati važnost jezično – govornog razvoja kod djece putem prakse čitanja slikovnica unutar vrtićkih ustanova.

Pri izradi završnog rada koristit će se sekundarni izvori podataka. Točnije, rad se temelji na postojećoj literaturi, znanstvenim radovima kao i rezultatima istraživanja koja su provedena od strane renomiranih organizacija kako unutar Republike Hrvatske tako i svijeta. Rad je utemeljen nadalje na podacima prikupljenima pri istraživanju.

Induktivnom metodom formirani su novi zaključci na temelju literature, ali i osobnog iskustva.

Deduktivnom metodom objašnjene su postojeće činjenice, odnosno ukazano je na nove. Deduktivna metoda poslužila je i za predviđanje novih događaja dok se metoda analize upotrijebila kako bi se prikupljenim podacima omogućilo uočavanje, otkrivanje te izučavanje kako bi se formirali zaključci. Sintezom je omogućeno spajanje, točnije povezivanje podataka te sistematiziranje istih u smisaone cjeline.

Deskripcija izvršava zapažanje te opisivanje onih fenomena koji uključuju analizu postojeće literature, dokumentacije, propisa, normi, ali i ostalih dostupnih podataka. Metodom generalizacije uopćavaju se prikupljeni podaci, odnosno formira se općenitiji pristup zadane problematike.

Rad se sastoji od nekoliko temeljnih poglavlja. U uvodnom dijelu prikazani su predmet i cilj rada, struktura rada te metode istraživanja koje su korištene u radu. Potom slijedi prikaz govorno-jezičnog razvoja djece predškolske dobi gdje se opisuje razvijanje jezičnih vještina te govorno-jezični razvoj od rođenja do 6 mjeseci, od 6 mjeseci do 12 mjeseci, od 12 mjeseci do 18 mjeseci, od 18 mjeseci do 24 mjeseca, od 2 do 3 godine te od 3 do 5 godina. Potom slijedi poglavlje o pitanju jezične komunikacije gdje se prikazuje uloga odgojitelja, slikovnice kao temelj početnog usvajanja jezičnih sposobnosti te važnost njihova čitanja u vrtićima. Zatim slijedi poglavlje o praktičnom dijelu rada gdje je opisana struktura aktivnosti, prostorna organizacija, opis aktivnosti, o odabranoj slikovnici, tijekom aktivnosti te refleksija na provedenu aktivnost. U zaključku su navedeni svi zaključci doneseni na temelju rada.

2. KOMUNIKACIJA

Pod pojmom komunikacija podrazumijeva se proces slanja i primanja poruka, verbalnih ili neverbalnih između ljudi. Kako je ovo vrlo dinamičan proces, komunikacija utječe na odnos ljudima koji međusobno komuniciraju. Bez obzira što je razlog, komuniciranje omogućuje prenošenje obavijesti o nama samima, o našim intelektualnim, emocionalnim i društvenim osobinama. Komuniciranje rezultira namjernim i nenamjernim učincima. Djeca komuniciraju od samog rođenja, no ono što je početni problem u komunikaciji je usvajanje jezično – govornih sposobnosti. Upravo sa razvitkom djeteta potrebno je pratiti, usmjeravati i poticati razvoj jezičnih sposobnosti.

2.1. Pojmovno određenje komunikacije

Termin komunikacija potiče iz latinskog jezika. Latinski glagol *communicare*, znači učiniti zajedničkim, priopćiti, dok imenica *communicatio* sadrži značenja zajednice, saobraćaja i komuniciranja. Osnovna etimološka određenja ovih pojmova upućuju na činjenicu da djelatnost komuniciranja koja predstavlja sam temelj komunikacije, nije ništa drugo do uspostavljanje zajednice, odnosno društvenosti. Komunikacija ili sporazumijevanje za cilj ima nastajanje novih ideja, usvajanje novih informacija, širenje već poznatih podataka kako bi svakodnevni život bilo lakši i kvalitetniji. Informacija je sadržaj i smisao komuniciranja. *Prema Ekonomskom leksikonu komunikacija se definira kao uspostavljanje informacijske veze između sustava koji imaju sposobnost primiti, memorirati, obrađivati i slati signale, a to su raznovrsni mediji i sredstva, koji omogućuju različite oblike prijenosa informacija.* (Jurković, 2012: 387).

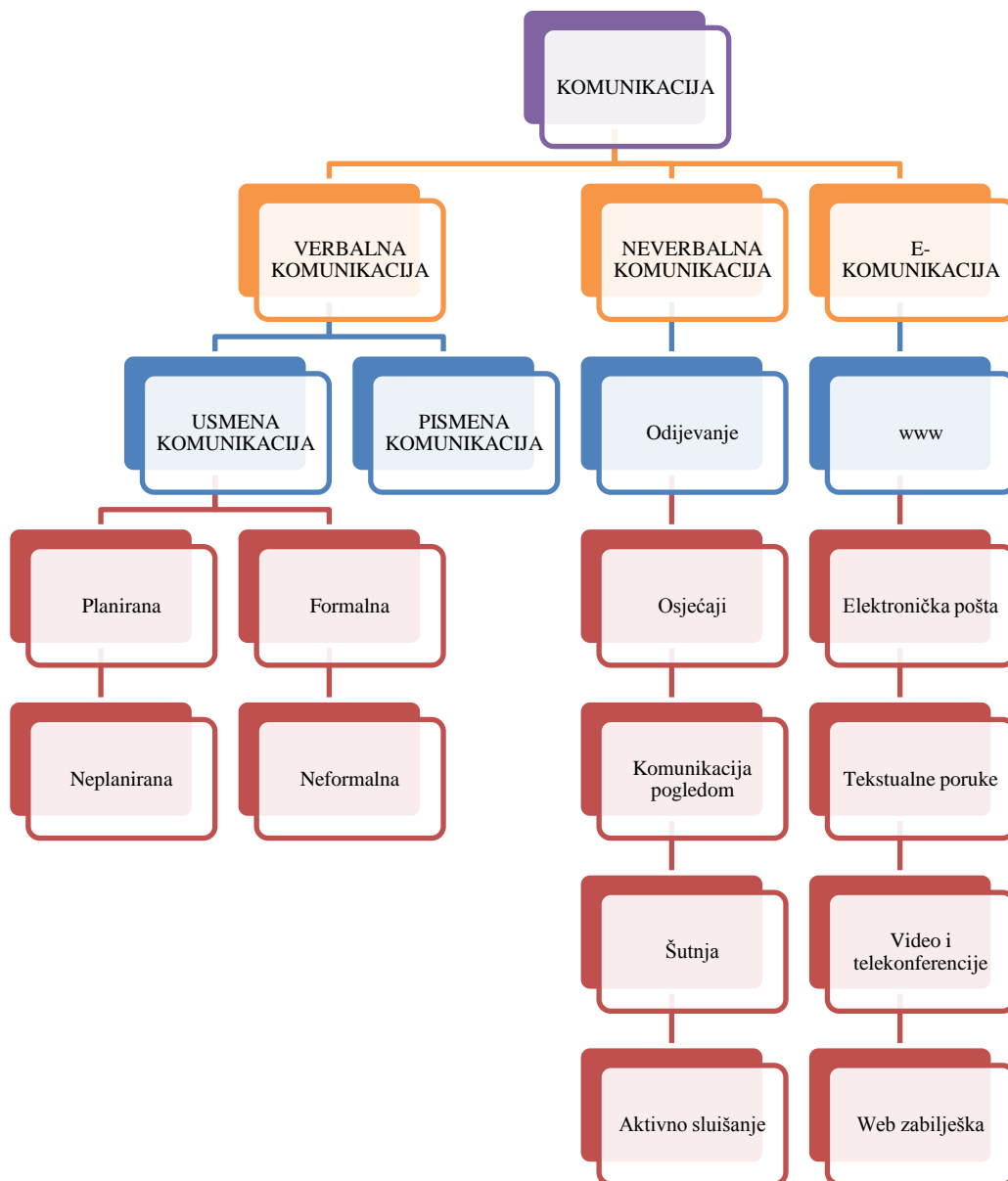
Proces komunikacije sastoji se od pet elemenata, a to su:

- Komunikator: osoba koji izjavljuje i priopćava informacije
- Priopćenje: informacija ili poruka koja se prenosi drugoj osobi ili skupini ljudi
- Sredstvo: medij putem kojeg se informacija ili poruka prenosi
- Primatelj: osoba ili skupina ljudi kojima se nešto priopćava, to su osobe koje su primile informaciju
- Povratna informacija (feedback): učinak koji je poruka ili informacija prouzročila.

Jednostavnim riječima proces komuniciranja možemo opisati ovako: Tko..kaže..što... na koji način...kome...i s kakvim učinkom (Gojčeta, 2004: 11). Komunikacija je složen proces u kojemu vrlo lako može doći do poremećaja, pa je vrlo važno da poruka od komunikatora do primatelja stigne ne izmijenjena. Osnovna svrha svakog komuniciranja je razmjenjivanje znanja i dolaženje do informacija pomoću kojih se lakše i djelotvornije odvijaju različiti procesi. *Komuniciranje je proces u kojem se informacija iz statusa jer se pojavljuje u tzv. uporabnoj vrijednosti te kad postaje vrijednost i za druge ljude. Etimološki, komunicirati znači razgovarati, međusobno općiti, razmjenjivati informacije.* (Skoko, 2004: 93).

2.2. Verbalna i neverbalna komunikacija

Osnovna podjela komunikacije je podjela na verbalnu i neverbalnu komunikaciju. Verbalno komuniciranje označava komunikaciju koja se odvija putem govornih valova, odnosno koristi se govorni akt kao proces prijenosa poruka. *Neverbalna komunikacija zapravo finalizira efekt verbalno izrečenih poruka koje mogu biti kongruentne ili nekongruentne verbalnoj komunikaciji. Nekongruentnost, tj. nepodudarnost verbalne i neverbalne komponente, implicira nevjerodostojnost komunikatora (izvora) i može prouzročiti sumnju u izrečeno ili odbijanje poruke kod recipijenta-kupca.* (Mađarac, 2015: 110). Djeca svakako najsporije usvajaju neverbalnu komunikaciju, a tek potom verbalnu. U nastavku slijedi prikaz razvoja pojedinih jezično – govornih sposobnosti djeteta kroz njegov razvoj u predškolskoj dobi.

Slika 1. Podjela komunikacije

Izvor: Jurković, Z. (2012). *Važnost komunikacije u funkcioniranju organizacije. Ekonomski vjesnik: Review of Contemporary Entrepreneurship, Business, and Economic Issues, Vol. XXV, No.2, str. 388*

3. GOVORNO – JEZIČNI RAZVOJ DJECE PREDŠKOLSKE DOBI

Govorno-jezični razvoj djece predškolske dobi predstavlja vrlo zanimljiv razvojni ciklus u kojem se može promatrati usvajanje materinskog, ali i stranog jezika. Naime, iz općeg iskustva i zapažanja, jasno je kako djeca upravo u predškolskoj dobi imaju vrlo kvalitetne mogućnosti brzog usvajanja jezika, što bi značilo da su djeca upravo u toj dobi može se reći „spužve“ koje upijaju znanje koje im se prezentira. Samim time brojni roditelji odlučuju se djecu već u vrtićkoj, odnosno predškolskoj dobi upisati na različite aktivnosti, odnosno programe u vrtićima s naglaskom na engleski jezik kao jedan od najtraženijih programa u vrtićima.

3.1. Razvijanje jezičnih vještina

Govorno-jezične sposobnosti djece razvijaju se sukladno njihovom razvoju. Može se reći kako se govorno-jezične sposobnosti razvijaju postepeno te je potrebno promatrati duži period djetetovog razvoja. Svaki period razvoja razlikuje se određenim karakteristikama i sposobnostima djeteta. Ukoliko se promatra dječje učenje i mišljenje potrebno je naglasiti i Piagetova zapažanja o djeci te opširna razmatranja o njihovom spoznajnom razvoju. (Škarić 1988). Prema Piagetu svaki stupanj je kvalitativno različit oblik funkcioniranja, a same strukture koje su svojstvene svakom stupnju razvoja određuju taj isti razvoj u širokom rasponu situacija. Prema Piagetu, objašnjavaju se funkcije koje upravljaju ljudskim razvojem, a to su:

- Adaptacija
- Asimilacija
- Organizacija
- Akomodacija

Upravo međudjelovanje ovih funkcija uzrokuje razvitak djetetovog novog znanja. Svi navedeni procesi razvijaju se od samog rođenja, a nastavljaju se kroz cijeli život.

Prema Piagetovoj teoriji razvoj je podijeljen u četiri opća razdoblja, odnosno četiri faze intelektualnog razvoja, a to su:

- Senzomotoričko razdoblje
- Predoperativno razdoblje
- Razdoblje konkretnih operacija
- Razdoblje formalnih operacija

U slijedećem tabličnom prikazu prikazane su faze intelektualnog razvoja. Prva faza kao što je spomenuto je senzomotoričko razdoblje. U ovom razdoblju do dvije godine naglasak je na dio djetetova ponašanja koje je vezano uz reflekse te motoriku.

Slijedeće promatrano razdoblje je predoperativno razdoblje od druge do sedme godine života. Ovdje je riječ o najbržem govorno-jezičnom razvitku stoga upravo ovo vrijeme predstavlja najbolje vrijeme za početak učenja stranog jezika. Slijedeće razdoblje konkretnih operacija traje od sedme do jedanaeste godine života, a naglasak je na logičkome razmišljanju.

Tek u razdoblju formalnih operacija, tj. između jedanaeste i petnaeste godine života, kognitivne sposobnosti bivaju u potpunosti razvijene (tablica 1).

Tablica 1. Faze intelektualnog razvoja

FAZA	OPIS FAZE
SENZOMOTORIČKO RAZDOBLJE	Navedeno razdoblje traje do druge godine. U ovom razdoblju najveći dio djetetova ponašanja je refleksno te motoričko. Dijete djeluje prema svojoj okolini na fizičkoj razini i prema naučenim ponašanjima. Samo dijete ne manipulira idejama u konceptualnom smislu. Važna karakteristika je što upravo u ovom razdoblju započinje ubrzan kognitivan razvoj.
PREDOPERATIVNO RAZDOBLJE	Traje od druge pa do sedme godine života. Vrijeme je najbržeg govorno-jezičnog razvitka. Dijete počinje

	razmišljati konceptualno te može kategorizirati stvari u okolini.
REZDOBLJE KONKRETNIH OPERACIJA	Razdoblje od sedme pa do jedanaeste godine djetetovog života. U navedenom periodu dijete razvija sposobnost logičkog razmišljanja i to pri rješavanju fizičkih i konkretnih problema.
RAZDOBLJE FORMALNIH OPERACIJA	Razdoblje od jedanaeste do petnaeste godine života. Kognitivne sposobnosti su u potpunosti razvijene. Dijete započinje s apstraktnim razmišljanjem i mentalnim rješavanjem problema.

Izvor: (Škarić 1988)

3.2. Govorno – jezični razvoj

Jezični razvoj je proces koji započinje u ranom djetinjstvu i to odmah po rođenju. Sam tijek procesa je vrlo intenzivan. Kako bi jezični razvoj tekao bez problema, bitan je uredan razvoj percepcije djeteta koji započinje vrlo rano. Prema istraživanjima, već četiri mjeseca star fetus u majčinoj utrobi biva osjetljiv na svjetlost koja dolazi kroz očne kapke dok u petom mjesecu glasan zvuk može izazvati njegovu reakciju.

Govorno-jezični razvoj temelji se te ovisi o razvoju različitih sposobnosti poput (Apel, Masterson, 2004):

- Percepcije
- Kognicije
- Motorike
- Socijalizacije

Sam razvoj individualan je od djeteta do djeteta, međutim neke određene faze i određen redoslijed postoje.

Onaj trenutak kada dijete izgovori prvu riječ ili kada vokalizacija počinje poprimati glasovnu strukturu materinskog jezika nije trenutak kada počinje govorni razvoj djeteta. Govorni razvoj započinje onda kada i kognitivni, ali i socijalni i to od prvih dana djetetova života. Značajno za dijete je da napreduje vrlo velikom brzinom, i mentalno i tjelesno. Što brže usvaja motoriku, tako i lakše i brže usvaja jezik i govor. Potrebno je naglasiti kako usvajanje i razvoj govora nije jednolik i linearan proces.

3.2.1. Govorno - jezični razvoj od rođenja do 6 mjeseci

U razdoblju do šest mjeseci dijete se vokalno izražava plačem, gugutanjem, a s govorom započinje nešto kasnije. Može se reći kako od rođenja pa sve do desetog mjeseca traje predgovorno razdoblje. Navedeno razdoblje je razdoblje razvoja govorne percepcija kao i brbljanja te izražavanja putem geste i glasanja (Čuturič, 2013: 23).

Potrebno je naglasiti kako su od rođenja, bebe zapravo svjesne zvuka oko sebe pa tako kada novorođenče čuje neki zvuk se trgne ili pak zaplače. Reakcija na zvukove prikazuje kako je dijete od samog rođenja svjesno svega oko sebe (Ljubešić, 2001: 262).

U prvih nekoliko tjedana djetetovo glasanje isključivo je povezano s plakanjem, zijevanjem, smijehom. Sam repertoar glasanja proširuje se kašljanjem te tijekom trećeg i četvrtog mjeseca spontanim glasanjem i to glasova k, g i h. U ovom razdoblju pojavljuju se i prvi vokali. Samim time započinje faza gugutanja. U ovoj fazi potrebno je reagirati na dječje zvukove i na neki način voditi konverzaciju s djetetom. Takav oblik komunikacije pokazuje djetetu da se zanima za ono što želi reći i na taj način se potiče razvitak govora (Apel i Masterson 2004).

Prema istraživanjima dokazano je kako u prva četiri mjeseca života djeca proizvode sve glasove što je rezultat nemogućnosti kontroliranja pokreta mišića za artikulaciju. S šest mjeseci djeca su sposobna percipirati kao i razlikovati akustička i fonološka obilježja riječi. U ovom razdoblju nastaju spontani slogovi poput „ba“, „pa“ ili „de“. Navedeno se naziva pojavom predkanoničnog sloga (Blaži, 2003: 34).

3.2.2. Govorno – jezični razvoj od 6 do 12 mjeseci

Puno bolja perceptivna organizacija uočava se u drugoj polovici prve godine. Tada se uočavaju reakcije na promjene u vanjskom svijetu. Primjerice prilikom bacanja i okretanja predmeta proizvode se zvukovi. U ovom razdoblju dijete privlače stvari koje su u neskladu s onime što je do tada upoznao. Dakle, primamljivi su zanimljivi predmeti, no i tada dijete vrlo brzo gubi zanimanje te traži novi predmet zanimacije. U ovom razdoblju započinje razvoj pamćenja. Naime, dijete započinje pamtit predmete koji su pred njime sakriveni te ih potom traži. U ovoj fazi je i dalje plač jedan od glavnih sredstava komunikacije (Gopnik i dr. 2003).

Dijete u ovom razdoblju pokušava komunikacijom zatražiti predmet koji želi. Nadalje, pokušava pozvati roditelja na igru. Dijete je usmjereno na okolinu. Traži pomoć odrasloga da bi se domogao određenog cilja. Počinje reagirati na jednostavne rečenice poput „Idemo šetati“ ili „Daj to“. Dijete sluša, obraća se i okreće, gleda u lice osobe, prepoznaje bliske predmete i ljude (Prebeg-Vilke 1999:46).

Između šestog i desetog mjeseca počinje izgovarati slogove poput „ma-ma“ ili „ta-ta“. Od desetog mjeseca pa nadalje dijete zvuči kao da govori nekim stranim jezikom. Rabi različite kombinacije slogova i riječi, stvara rečenice. Razvija se artikulirani govor.

3.2.3. Govorno – jezični razvoj od 12 do 18 mjeseci

Sada prevladava praktično mišljenje koje je vezano uz pojedinu radnju. Dijete intenzivno istražuje svoju okolinu kao i predmete oko sebe. Nerijetko ih trga, prevrće, rastavlja, sastavlja, premješta, okreće, baca, hvata, udara. Drugim riječima započinje s eksperimentiranjem. U ovom razdoblju dijete je privučeno novim svojstvima predmeta. Ukoliko želi određenu igračku i pokušati će doći do nje. Dijete počinje imenovati stvari, osobe i situacije. Prve riječi nazivaju se holofrazama, odnosno iskazima od jedne riječi koja je neraščlanjena doživljajna sredina. Iskazi su maksimalno informativni u kontekstu u kojem se ponavljaju. Dijete kombinira jezik te kontekst (Prebeg-Vilke, 1991).

Nadalje, govor djeteta od osamnaest mjeseci je telegrafskog tipa. Dijete izgovara pojedinačne riječi ili dvije riječi u jednoj smisljenoj cjelini. Navedeno djeci predstavlja rečenicu. Daljnjim razvojem u dobi od godinu i pol djeca u igri s drugom djecom polako razvijaju gramatička pravila i njihov vokabular se širi. Dijete već u tom razdoblju prihvaća neka od pravila društvene govorne komunikacije kao zadržavanje na jednoj temi razgovora i znanje da se razgovor odvija naizmjenično. Djeca u tom razdoblju daju imena predmetima te poznaju i pronalaze određen broj predmeta koji znaju imenovati. Uživaju u slušanju i pjevanju stihova, a naročito kada su popraćeni slikama i pokretima. Vrlo često oponašaju zvukove prirode te razvijaju i geste u službi komunikacije (Kovačević i dr. 1998).

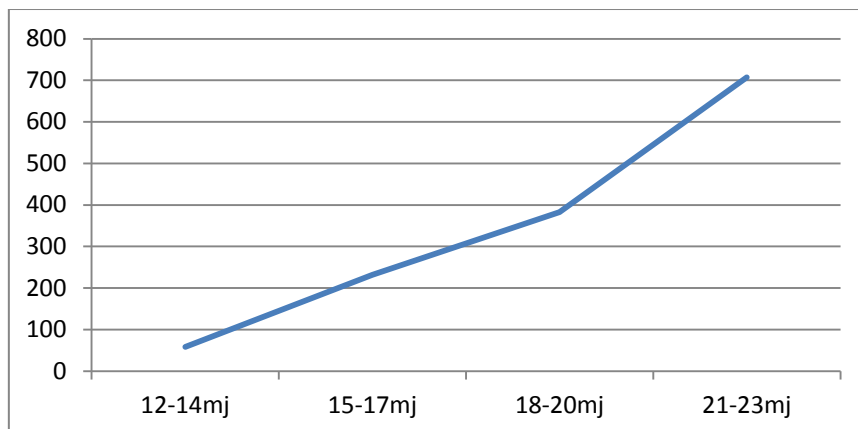
Broj usvojenih riječi kroz mjesece razvoja raste što je jasno. Zanimljiva činjenica je da broj riječi sukladno razvoju ekstremno brzo raste, naročito nakon druge godine života. Može se zaključiti da je upravo to vrijeme pravo vrijeme za početak učenja stranog jezika (tablica 2, grafikon 1).

Tablica 2. Broj usvojenih riječi

DOB U MJESECIMA	BROJ USVOJENIH RIJEČI
12-14	3-58
15-17	4-232
18-20	44-383
21-23	67-707
27-30	171-1509
30-40	598-2346

Izvor: Apel, K., Masterson, J. (2004). Jezik i govor od rođenja do šeste godine: od glasanja do prvih riječi početne pismenosti – potpuni vodič za roditelje i odgajatelje. Lekenik, Ostvarenje

Grafikon 1. Razvoj djeteta kroz broj usvojenih riječi

Izvor: Apel, K., Masterson, J. (2004). Jezik i govor od rođenja do šeste godine: od glasanja do prvih riječi početne pismenosti – potpuni vodič za roditelje i odgajatelje. Lekenik, Ostvarenje

3.2.4. Govorno – jezični razvoj od 18 do 24 mjeseca

U navedenom periodu djeca počinju pokazivati emocije ponosa kao i zadovoljstva. Postaju privržena jednoj ili više osoba. Nadalje, započinje i lakši razvoj hodanja, penjanja po stolicama i trčkanja. Dijete počinje sve aktivnije istraživati sve oko sebe, od predmeta do igračaka. U ovom razdoblju govor se razvija kao praćenje predmetne komunikacije. U razdoblju od dvije godine dijete vlada s više desetaka riječi koje kombinira u rečenice. Kasnije, započinje i s hipergeneraliziranjem najučestalijih morfoloških oblika. Dvočlane rečenice u ovom razdoblju se šire i postaju nešto složenije (Starč i dr. 2004).

3.2.5. Govorno – jezični razvoj od 2 do 3 godine

Dijete s dvije godine u pravilu je motorički već spretno i stabilno te je sposobno verbalno komunicirati te povremeno u obzir uzeti i tuđe želje, strpjeti se ili pak podijeliti igračku.

U tom razdoblju dijete pokazuje svoju privrženost ljudima kojima je okruženo. Ono se voli maziti te je umiljato. No, nakon kratkog uravnoteženog perioda slijedi period nestabilnog ponašanja u kojemu je dijete uglavnom kruto, nefleksibilno, zahtjevno, ali i dominantno. To je razdoblje burnih emocija i neodlučnosti.

Navedeno ponašanje svoj vrhunac doživljava u razdoblju od dvije i pol godine te se često naziva krizom treće godine. To doba obilježeno je prkosom i otporom. Dijete se opire odraslima te želi raditi ono što želi. Ovo je jedan od prvih načina stjecanja autonomije. U ovom razdoblju dolazi do jačih izražaja funkcije mentalnog razvoja djeteta, razvija se misao, govor i kontakt s očima. Kada se govori o urednom govorno-jezičnom razdoblju djeteta u dobi od dvije do tri godine, karakterizira ga slijedeće (Andrešić i dr. 2010):

- Dijete imenuje stvari iz svakodnevne upotrebe
- Dužina rečenice je 2 do 3 riječi
- Odgovara na pitanja tko, što i gdje
- Sluša kratke priče
- Počinje koristiti prošlo i buduće vrijeme
- Shvaća opasnost
- Jasni su mu odnosi: u, na, ispod, pored, gore, dolje, malo, veliko
- Osim imenica, glagola i pridjeva upotrebljava zamjenice te priloge mjesta
- Izražava emocije
- Privlači pažnju riječima
- Lista slikovnice
- Ima složene rutine dnevnih aktivnosti

U ovom razdoblju dijete je spremno za početak učenja i stranog jezika. Naime, upravo u ovom razdoblju njegova moć zapažanja i učenja je sasvim zadovoljavajuća kako bi se počeli učiti jednostavni izrazi na stranome jeziku. Dijete se već može zainteresirati kroz igru kako bi poučavanje prošlo na ne direktan način.

3.2.6. Govorno – jezični razvoj od 3 do 5 godina

Dijete je u ovom razdoblju već uravnoteženo i poprilično sigurno u samo sebe te okolinu koja ga okružuje. Već je usvojilo određene gramatičke osnove materinskog jezika te nastavlja s jezičnim razvojem usvajanjem sve složenijih gramatičkih struktura. U ovom razdoblju vrlo važnu ulogu ima i reguliranje djetetovog vlastitog ponašanja. Naime, kada se dijete samo igra ono govorom prati ono što radi te postupno sve više govori o onome što će tek raditi. *Takav govor Piaget naziva egocentričnim koji se javlja kao posljedica djetetova egocentrizma, međutim, kasnije se pokazalo da egocentrizam u govoru nije posljedica nedovoljne socijaliziranosti, već se radi o formi mišljenja na glas koja će kasnije, oko šeste ili sedme godine prividno nestati iz ponašanja, tj. internalizirati se.* (Škarić 1988).

Riječi koje dijete izgovara su složenije. Počinje upotreba suglasnika i sve veći broj konsonanata. *Do tada se uredno izgovaraju glasovi: /p/, /b/, /t/, /d/, /k/, /g/, /m/, /n/, /j/, /f/, /h/, /v/, /l/, /a/, /e/, /i/, /o/, /u/. Pogrešno izgovarani mogu biti: /s/, /z/, /c/, /š/, /ž/, /ć/, /č/, /dž/, /đ/, /lj/, /nj/, /r/. Do četvrte godine /lj/ i /r/ se najčešće uredno izgovaraju; do 4,5 godina: /s/, /z/ i /c/, a do 5 i pol godina: /š/, /ž/, /ć/, /č/, /dž/ i /đ/.* (Prebeg-Vilke 1991: 32)

Postoje određene karakteristike kojima se može okarakterizirati uredan govorno-jezični razvoj u trećoj godini, a to su (Apel i Masterson 2004):

- Dijete čuje kada ga se zove iz druge prostorije
- Čuje radio ili TV na istoj razini glasnoće kao i drugi članovi obitelji
- Razumije i daje odgovore na jednostavna pitanja
- Sluša jednostavne upute
- Zna svoje puno ime i prezime te spol
- Koristi rečenice od 2 do 4 riječi
- Ponavlja riječi koje čuje
- Govori o aktivnostima u vrtiću
- Obogaćuje se djetetov rječnik
- Govori glatko
- Ljudi izvan obitelji razumiju djetetov govor

Karakteristike koje prikazuju razdoblje od 3 do 4 godine su (Apel i Masterson 2004):

- Mogućnost pojave nesigurnosti i neravnoteže na svim područjima
- Kombiniranje 4 ili više riječi u rečenicu
- Doživljavanje uspjeha i neuspjeha
- Fonematski sluh dobro razvijen
- Dijete razlikuje sve glasove materinskog jezika
- Počinje primjećivati greške u riječima
- Prilagođava svoj govor kada govori s mlađima od sebe
- Razlikuje glasno i tiho
- Razumije rečenice koje sadrže nekoliko pojmova
- Razumije negaciju unutar složenih pitanja

Vidljivo je kako dijete već u razdoblju od treće do četvrte godine ima razvijen govor u toj mjeri da bez problema može komunicirati, a ono što je najbitnije razumije rečenice koje su mu upućene što predstavlja vrlo bitnu komponentu za poučavanje, odnosno učenje stranog jezika, u ovome slučaju engleskog jezika. Dijete u ovoj dobi spremno je za učenje prvog stranog jezika, ono može shvatiti što mu govornik, u ovom slučaju odgajatelj u vrtiću, želi reći. Jasno je da program poučavanja engleskog jezika nije kompletan na engleskom jeziku te kako se većina komunikacije odvija na materinjem jeziku. Iz tog razloga djetetu je omogućeno da shvati što se od njega traži. Uči se jednostavna komunikacija, jednostavni, ne komplicirani izrazi i riječi kako bi se dijete upoznalo s novim jezikom.

U razdoblju od 4 do pete godine života dijete:

- Ima bogat rečenični iskaz
- Dijete priča priče dosljedne temi
- Lako komunicira s odraslima i djecom
- Pita za značenje riječi
- Veliki interes za jezik i komunikaciju s okolinom
- Govor poprima ulogu planiranja
- Sluša i priča duže priče
- Sklono je verbalnoj drskosti

- Pokazuje smisao za humor
- Uživa u šalama
- Razvija pojam boje i broja
- Razmišlja na glas

Djeca nakon četvrte godine života imaju bogat rečenični iskaz. Navedeno je pogodno i za učenje stranog jezika. Jasno je da dijete što je starije lakše usvaja nove riječi i izraze na stranom jeziku, ono na bolji način razvija jezično-govorne sposobnosti koje kroz dvije do tri godine poprimaju vrlo kvalitetne razmjere. Iz tog razloga potrebno je naglasiti kako djeca trebaju započeti s učenjem stranog jezika još u vrtićkoj dobi.

4. POTICANJE JEZIČNE KOMUNIKACIJE

U suvremenom svijetu jasno je kako je znanje čitanja i pisanja ono koje predstavlja imperativ bez kojeg nije moguće živjeti unutar civiliziranog okruženja. Samim time opravdana je i činjenica da se unutar svih zemalja te odgojnih ustanova, od samog vrtića, potiče dijete da usvaja određene jezične sposobnosti.

Dijete je društveno biće i kao takvo ostvaruje se kroz odnose kako s vršnjacima tako s obitelji i širom zajednicom i to upravo putem komunikacijskih kompetencija. Upravo iz tog razloga djecu se od samog rođenja uči, ona su izložena zvukovima dok je njihova prirodna sposobnost slušne osjetljivosti upoznavanje svijeta. Za pravilan govorno – jezični razvoj, osim naravno prirodne sposobnosti, vrlo je bitno da djeca budu okružena poticajima iz okoline, odnosno govornim modelima. U tom segmentu prikazat će se utjecaj odgojitelja te način poticanja jezične komunikacije putem čitanja slikovnice.

4.1. Uloga odgojitelja

Predškolski odgoj početni je dio sustava odgoja i obrazovanja kojim su obuhvaćena djeca u dobi od navršениh šest mjeseci do polaska u osnovnu školu. Iako odgojitelj nije jedini čimbenik odgovoran za uspješnost odgojno obrazovne djelatnosti u predškolskim ustanovama, njegova je uloga velika u pripremi djeteta za život. (Lučić, 2007: 152).

Odgajatelj je taj koji svojim ponašanjem na svakodnevnoj razini šalje određenu vrstu poruke, koje možda ni sam nije svjestan. Odgojitelj je taj koji mora imati određena pedagoška i psihološka znanja za kvalitetan pristup djetetu. Također, potrebno je znati prenijeti stečena znanja u praksu. Samo prepoznavanjem, otkrivanjem i osvještavanjem vlastitog odgojnog pristupa odgojitelj može otkriti stvarnu kvalitetu svoga rada (Slunjski, 2003: 34).

Dobar odgojitelj svakom djetetu prilazi posebno, kao i njegovim potrebama. Dječji vrtić mora biti organiziran na način da u njemu djeca mogu zadovoljiti svoje potrebe, a odgojitelji mogu podupirati tu istu djecu, usmjeravati ih, pomoći im i omogućiti im aktivnosti koje su primjerene njihovom kognitivnom razvoju.

U konkretnom smislu misli se na usvajanje jezičnih kompetencija, odnosno jezično – govornih sposobnosti kod djeteta. Odgojitelj iste može potaknuti različitim načinima, a poglavito onima koje uključuju čitanje i razgovor, ali i implementaciju igara koje uključuju razgovor.

Sama kvaliteta rada jednog odgojitelja ovisi o njegovim razmišljanjima, očekivanjima te o njegovoj slici djece. Naime, slika djece oblikuje sve njegove odgojne postupke. Ukoliko odgajatelj ima povjerenja u dijete te ga smatra kompetentnim, pristupiti će mu potpuno različito od odgojitelja koji smatra da je dijete nesposobno išta učiniti samo. Podcjenjivanje djece čest je slučaj, a dobar odgojitelj nikada neće podcjenjivati djecu i uskratiti im priliku da isprobaju sebe i svoje mogućnosti (Slunjski, 2003: 34).

Poznavanje svakoga djeteta i njegovih mogućnosti odgojitelju omogućuje pravilan pristup i diferenciranje zadataka za samostalne i skupne aktivnosti. On otkriva što je dobro u djetetovoj aktivnosti, daje mu na znanje da ga podržava, a ako je potrebno, usmjerava ga i pomaže mu u svladavanju zapreka, u primjeni stečenoga iskustva ili predlaže nove mogućnosti za rješavanje mogućih problema. Takvim odnosom prema djeci i odgojno-obrazovnoj djelatnosti odgojitelj stvara pozitivnu sliku o sebi te osigurava svoje mjesto u djetetovu sjećanju na njega kao na suradnika i prijatelja, koji ga je poticao na aktivnosti i omogućio mu ugodne dane provedene u vrtiću. (Lučić, 2007: 153).

4.2. Slikovnica kao temelj početnog usvajanja jezičnih sposobnosti

Slikovnica se definira kao prvo likovno-literarno djelo, odnosno djelo s kojim će se dijete susresti još od najranijih dana te ujedno istu doživljava svim osjetilima (Verdonik, 2015: 3). Nadalje se navodi kako su slikovnice poglavito posredovani materijal unutar aktivnosti čitanja s kojom dijete dolazi u doticaj posredstvom roditelja, odgojitelja ili pak druge odrasle osobe koje o njemu brinu.

Slikovnica tako predstavlja tekst, ilustraciju kao i cjelokupni dizajn. Upravo je slikovnica proizvodni te komercijalni predmet, odnosno socijalni, kulturalni te povijesni dokument i ono najvažnije djetetovo iskustvo. Ona je umjetnički oblik koji povezuje sliku i riječi. Slikovnica je stoga jednostavno djelo koje njeguje ujedno crtež, sliku, odnosno grafiku (Simarak Balić, 2014).

4.2.1. Uloga slikovnice

Temeljna uloga slikovnice je pomoć djetetu pri otkrivanju svijeta i medija pisane riječi. Slikovnica je namijenjena razvijanju različitih sposobnosti djeteta, odnosno ona razvija spoznajni svijet djeteta, izaziva emocije te ujedno razvija govor te bogati rječnik. Slikovnice uspijevaju zadovoljiti djetetovu potrebu za nečim novim i upravo putem slikovnice dijete uspije spoznavati svijet oko sebe, pojave kao i odnose unutar ljudske okoline. Slikovnicom se omogućuje razvoj sposobnosti pamćenja te zapamćivanja logičnih odnosa. Putem slikovnice dijete se uči na upotrebu knjiga od najranije dobi te se razvija potreba za knjigom (Zalar, 2008).

Vidljivo je kako slikovnica stoga ima nekoliko funkcija koje su u međusobnom odnosu, a zajedno doprinose odgoju i razvoju djeteta. Prva uloga koja se ističe je ona informacijsko-odgojna. Naime, dijete putem slikovnice može dobiti odgovor na razna pitanja kao i rješenja za različite probleme s kojima se susretne. Putem slikovnice dijete uspijeva razviti analizu, sintezu te usporedbu, odnosno uopćavanje te apstraktne pojmove.

Druga funkcija koja se ističe je spoznajna funkcija. Putem spoznajne funkcije dijete omogućuje provjeru vlastitih znanja i spoznaja o stvarima, odnosima te pojavama. Još jedna od funkcija je i iskustvena funkcija gdje dijete iz slikovnice može uvidjeti različite običaje, vjeru, kulturu, te o njima s roditeljem ili odgojiteljem razgovarati. Slikovnica također ima i ulogu estetika s obzirom da se gledanjem slika u slikovnici kod djeteta razvija osjećaj za lijepo, tj. u njemu se bude emocije. Svakako i vrlo važna edukacija za dijete je upravo spoznajna funkcija. Dijete se uči zabavljati s knjigom.

4.2.2. Usvajanje vokabulara

Učenje kao vrlo složen proces obuhvaća psihičku i tjelesnu stranu čovječjeg života. Počinje u prenatalnom periodu i jako je značajno za život svakog pojedinca. Rezultat učenja su promjene u ponašanju pojedinca nastave učenjem. Mala djeca prvo uče u osjetilnom, motoričkom, emocionalnom, govornom, pa tek onda spoznajnom području. (Slimović, Karić, 2011: 145).

Sam djetetov razvoj najintenzivniji te najpodložniji promjenama je upravo u prve tri godine života. Iz tog razdoblja djetetovom razvoju u toj dobi daje se najveća važnost. Interakcije kao i emocionalne razmjene u velikoj mjeri utječu na funkciju djetetovog učenja toga doba, ali i na njegov psihički razvoj (Škarić, 1998:102).

Učenje se definira kao proces svjesno usmjeren na pribavljanje, razumijevanje i usvajanje činjenica, pojmova, zaključaka, stavova i generalizacija o predmetima, pojavama i načinima postupanja sa njima, prerađenim, priopćenim i sređenim u sisteme znanja. Učenje podrazumijeva preradu i uobličavanje iskustva, uviđanje, otkrivanje, proricanje u suštinu pojava, restrukturiranje već postojećih saznanja i uspostavljanje asocijacija među znanjima. (Selimović, Karić: 2011: 146).

Dijete uči od rođenja, čak i prije i to zbog velikog potencijala koji ima mozak. Tada je on podatan, prilagodljiv te osjetljiv na sve podražaje preko osjetila cijelog tijela. Primjerice dijete dok prima osjetilne podražaje izvana, same živčane stanice se povezuju u mrežu te tvore grupe koje oblikuju obrasce komunikacije koji postaju komunikacijski putovi. Tokom života stanice živčanog sustava koje su se povezale u složene obrasce neuronskih putova se organiziraju i reorganiziraju omogućujući nam veću sposobnost primanja vanjskih podražaja te izvođenje bezbrojnih poslova u ljudskom životu.

Za razvoj mozga ključan je vanjski poticaj, drugim riječima input jer svi procesi učenja funkcioniraju na takav način da sve ono što se u određenom razvojnom razdoblju nastaje, treba kasnije upotrebljavati, a ukoliko do toga ne dođe, odnosno ukoliko ne postoji dovoljno vanjskog poticaja, među neuronske mreže jednostavno nestaju (Gopnik i dr., 2003:186).

Područje razvoja djeteta i istraživanja mozga bivala su dugo vremena dva odvojena područja. Kognitivni neurolog Kurt Fischer povezo je razvoj djeteta i istraživanje mozga. U svom modelu opisivao je razvoj rasta mozga i nove vještine koje su se paralelno s tim razvijale. Svojim istraživanjem dao je velik doprinos znanstvenoj zajednici. Svojom izjavom, prikazao je kako je velik utjecaj roditelja i odgojitelja na sam razvoj djeteta.

Emotivni materijal je jedini uistinu važan... Ono u što, kao roditelj, ulažem napore je izgradnja kvalitetnog i snažnog odnosa s mojim blizancima i ostalo dvoje djece, tako da mogu vjerovati kako brinem o njihovom dobru, da ih volim i da nauče kome ne treba vjerovati – uključujući i mene. Zapravo su društvene i emocionalne dimenzije to što više nego većina drugih stvari, prethodi dugoročnom mentalnom zdravlju (Diamond, 2006:23).

Najbitnija značajka procesa je zainteresirati dijete. Kvalitetan proces ne teče u jednom smjeru, on ne smije biti jednosmjernan. Sama kvaliteta jednog odgajatelja, očituje se u njegovoj sposobnosti motivacije djece. Postoje brojni procesi na koje se ta ista motivacija može poboljšati. Ono što bi trebao biti osnova vrtića je izazvati zainteresiranost djece, omogućiti kvalitetnu komunikaciju na relaciji dijete-odgajatelj te motivirati dijete za rad. Upravo u vrtiću motivacija igra jako veliku ulogu.

4.2.3. Važnost poticanja jezične komunikacije

Usvajanje znanja, rad na vokabularu, sve pridonosi razvoju jezično-govornih sposobnosti djece. Osnovni zadatak učenja je razvijanje spoznajnih i izražajnih sposobnosti kod djece predškolskog uzrasta s posebnim naglaskom na:

- Opažanje
- Pažnju
- Pamćenje
- Mišljenje
- Maštu
- Govor

Putem učenja, stimuliranja, mozak se razvija te mijenja svoju strukturu. Posebno je važno naglasiti kako je za dječji razvoj potrebno pozitivno rano iskustvo! Djeca koja su na neki način emocionalno, socijalno, kulturno deprivirana imaju emocionalnih, ali i kognitivnih problema. Kod djece u ranom razvoju razvijeni su vrlo osjetljivi senzorni sistemi. Dijete u tom razdoblju, može se reći, upija kao spužva apsolutno sve informacije koje dopiru do njega. U ranom razdoblju djetinjstva nevjerojatan je broj informacija koje dijete može naučiti. Sama činjenica govori da se u tom razdoblju događa najveći napredak i u motoričkom i u emocionalnom i kognitivnom smislu.

4.3. Važnost čitanja slikovnica u vrtićima

Procesom čitanja slikovnica i priča djecu se zapravo upoznaje sa svim važnim komponentama pisanog jezika. Naime, dijete dok sluša riječi koje mu se čitaju na prirodan način počinje uspoređivati riječi koje čuje s onima koje vidi u tiskanom obliku. Naime, putem čitanja omogućuje se djeci da se sprijatelje s knjigama, odnosno čitanjem uživaju dok pisana riječ im postaje zanimljiva. Na ovaj način djeca bogate svoj vokabular, podupire se pravilna pismenost kao što se ujedno razvijaju i vještine početnog čitanja i pisanja, tj. proširuje se razumijevanje jezika, tj. potiče se razvoj samopouzdanja kod djece (Moomaw i dr., 2008).

Slikovnica za dijete predstavlja jednostavnu aktivnost putem koje uz uživanje slušanja priče, omogućeno je razvijanje jezičnih sposobnosti. Djeca se osjećaju slobodnima ući u razgovor i raspravu o samom tekstu te slikama. Dijete stoga razumije priče koje su mu ispričane te uživa u njima, a ujedno uči i samostalno prepričati jednostavnu priču. Naime, dijete usvaja stavke kao što je praćenje pisanog teksta, držanje knjige, okretanje listova, smjer teksta, prepoznavanje sluhom određene glasove, uči rastavljati i sastavljati riječi, prepoznavati slova abecede pa čak i napisati te pročitati svoje ime i prezime, a pojedini čak samostalno pročitati jednostavnu slikovnicu (Čudina-Obradović, 2003).

Djeca koja još od najranije dobi s namjerom zavole riječ i čitanje, lakše će potom usvojiti znanja. Djeci se pisana riječ i čitanje stoga trebaju prezentirati putem igre te zajedničkim čitanjem različitih slikovnica. Na taj način je omogućeno da djeca putem slušanja priče i zajedničkog listanja slikovnice imaju i aktivnu ulogu kao slušači te postaju vremenom čitači.

Odgovitelji stoga moraju biti primjer čestog kao i radosnog čitanja, odnosno prostor vrtića mora biti opremljen raznim pisanim materijalima s naglaskom na slikovnice. Upravo dnevni raspored vrtića bi trebao izaći u susret razvojnim potrebama djece te ujedno osigurati im vrijeme i prostor za organizaciju predčitačkih aktivnosti, odnosno fizičko okruženje treba biti valjano, bogato i raznovrsno opremljeno tiskanim materijalom koje će potaknuti djecu.

Osim slušanja priče, odgojitelj mora dijete potaknuti da aktivno sudjeluje te promatra slike unutar teksta kako bi se u daljnjem razgovoru usvajale nove govorne vještine i razvijale postojeće. Upravo se pravilnim pristupom čitanja unutar ustanove ranog te predškolskog odgoja i obrazovanja, omogućuje djeci navika čitanja te se knjiga prihvaća kao dio svakodnevnice što će kasnije imati iznimno pozitivan učinak na dijete kao i njegov cjelokupni razvoj.

5. AKTIVNOST ZAJEDNIČKOG ČITANJA SLIKOVNICE U VRTIĆU

Dana 8. srpnja 2019. provela sam aktivnost zajedničkog čitanja slikovnice u dječjem vrtiću "Čira Čara" u Varaždinu. Čitanje slikovnice provela sam u predškolskoj skupini. Doprinos ovog istraživanja sastoji se u akcijskom metodološkom modelu te dokazivanju da je komunikacija odgojitelja i djece predškolske dobi moguće provesti u složenom i dinamičnom institucijskom kontekstu.

5.1. Struktura aktivnosti

Uvod: Motivacija je započeta razgovorom o gusjenici te njezinim opisivanjem.

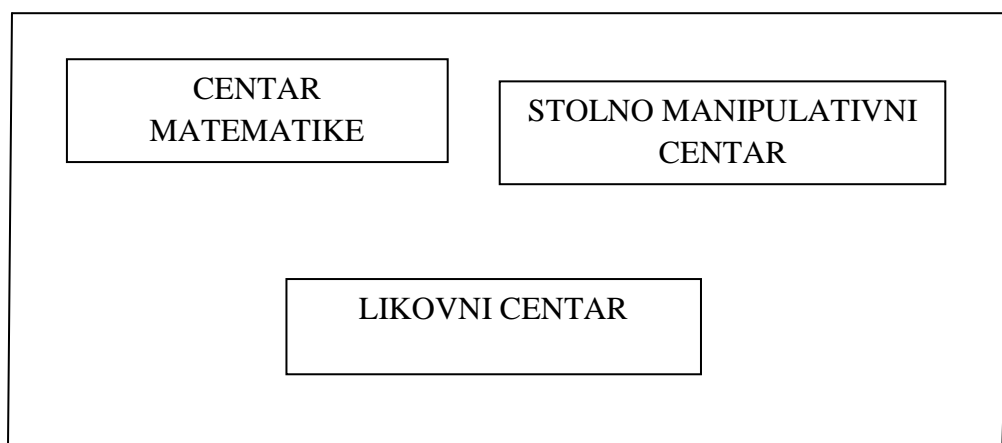
Glavni dio: U ovom djelu aktivnosti pročitala sam slikovnicu autora Erica Carlea "Vrlo gladna gusjenica". Nakon čitanja slikovnice, djeci su postavljena pitanja. (Koje je boje gusjenica? Kako je izgledala? Što je sve gusjenica pojela? Što mislite o slikovnici? Što mislite o gusjenici?)

Završni dio: Završni dio aktivnosti organiziran je u tri centra aktivnosti. U likovnom centru djeca su oslikavala leptire. U stolno-manipulativnom centru djeca su provlačila gusjenicu (špagu) kroz rupice na listu. U centru za matematiku djeca su pridruživala gusjenice na određeni broj koji je prikazan na papiru.

Vremenski kontekst provođenja aktivnosti iznosit će 30 minuta.

5.2. Prostorna organizacija:

Materijalni kontekst:

LIKOVNI CENTAR: leptiri (hamer), tempere, kistovi

STOLNO MANIPULATIVNI CENTAR: list (spužva) , gusjenice (špaga)

CENTAR MATEMATIKE: kvačice (gusjenice), brojevi

Fotografija 1., 2., 3.: Prikaz materijala po centrima aktivnosti

5.3. Opis aktivnosti

Aktivnost se provodi istodobno sa svom djecom predškolske dobi u vrijeme njihove najveće koncentracije tijekom dana. U istraživanju je sudjelovalo sedam djece. Djeca nisu napuštala svoja mjesta te su aktivno sudjelovala u čitanju slikovnice.

5.4. O slikovnici

Za ovu aktivnost odabrala sam edukativno slikovnicu Erica Carla "Vrlo gladna gusjenica". Eric Carle je američki dizajner, ilustrator i pisac dječjih knjiga, odnosno slikovnica. On je najpoznatiji po slikovnici "Vrlo gladna gusjenica". Slikovnica je prevedena na više od 66 jezika i prodana više od 50 milijuna primjeraka. Prvi put je objavljena 3. lipnja 1969., a prevedena je na hrvatski jezik nakon 45 godina. Izdavačka kuća "Mozaik knjiga" priključila se prvoj nacionalnoj kampanji koja potiče rano i glasno čitanje djeci "Čitaj mi!". Namijenjena je djeci iznad tri godine. To je slikovnica koja poučava djecu o prirodnom fenomenu transformacije gusjenice u leptira, uči ih dane u tjednu, nazive raznih namirnica te brojeve. Slikovnicom, tj. ilustracijama dominiraju jarke boje. Sve stranice nisu jednakih duljina, a svaka namirnica sadrži rupu kroz koju mogu gurnuti prst. Priča je usredotočena na samo jedan događaj, ima zaplet, jedan splet okolnosti, ograničen broj likova te pokriva kratak vremenski period. U slikovnici se radi o nevoljama male i vrlo gladne gusjenice koja je napisana na 32 stranice. Glavni lik je gusjenica koja mora svladati prepreke na svom putu da postane prekrasan leptir.

Ovu slikovnicu odabrala sam radi poučnog sadržaja kojim djeca mogu puno naučiti i pamtljivog teksta te jer je jasna i dirljiva. Također, slikovnicu sam odabrala radi grafičkih obrada (rupica) tako da dijete ima dojam kako gusjenica uistinu jede sve namirnice.

5.5. Tijek aktivnosti

U istraživanju je sudjelovalo sedmero djece od kojih je bilo četiri djevojčice i tri dječaka. Odgajatelj je označen slovom "O", a djeca slovom "D" i prvim slovom svojeg imena (npr. D-M).

Prilikom početka aktivnosti, odgajatelj se predstavlja djeci te ih upituje ako su već čuli slikovnicu "Vrlo gladna gusjenica". Od sedmero djece samo je jedno dijete potvrdilo da je čitalo navedenu slikovnicu. Samim početkom jedna je djevojčica pokazala oduševljenje ilustracijom koje naziva listovima, no odgajatelj ju ispravlja da su to zapravo rupice kroz koje je gusjenica prošla i da je to sve gusjenica pojela.

D-N: "Okružila je sve okolo."

Odgajatelj započinje s čitanjem slikovnice.

O: "U sjaju mjesečine na listu je ležalo jajašce."

Prvom rečenicom slikovnice moglo se vidjeti kako jedno dijete svojim neverbalnim znakovima pokazuje kako se ono uistinu osjeća i što misli. Budući da je lice najekspresniji dio tijela na njemu se najlakše prepoznaju emocije. Dječak široko otvara oči, a usta su mu napola otvorena što pokazuje iznenađenje i uzbuđenost.

O: "Kako je bilo malo jajašce?"

Djeca prstima pokazuju veličinu jajašca koju su mogli vidjeti na ilustriranom djelu slikovnice.

D-L: "Jako sitno."

D-F: "5 milimetara."

Dijete koje je na samom početku reklo kako je već upoznat s čitanjem ove slikovnice počinje govoriti "I onda se izlegla gusjenica.". Ostala djeca ne obraćaju pažnju na njega te dalje gledaju prema slikovnici i čekaju daljnje čitanje.

O: "Jednog nedjeljnog jutra zasjalo je toplo sunce i -puk!- Što se dogodilo?"

D-T: "Jaje se otvorilo." Dijete diže ruku u zrak, no ne čeka da mu odgajateljica da znak da može reći.

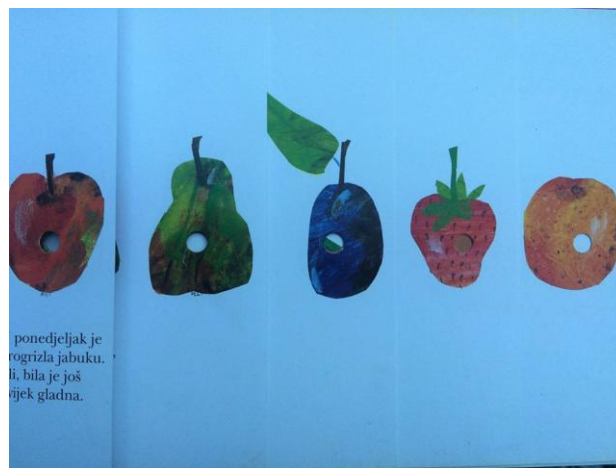
O: "Tako je. Iz jajašca je izašla mala i vrlo..."

D-T: "Gusjenica!"

Dijete upada odgajateljici u riječ te sam govori tijekom radnje. Pokazuje sreću, veselje i zadovoljstvo izraženim pokretima tijela (mahanjem obje ruke) i velikim smiješkom te opuštenim mišićima lica.

O: "... gladna gusjenica."

Odgajatelj okreće stranicu slikovnice te dolazi do prikazanim namirnica koje je gusjenica svaki dan pojela.

Fotografija 4.: Prikaz ilustracije iz slikovnice

Dijete (D-T) pokazuje prstom prema slikovnici te se široko osmjehuje.

D-T: "Ooo gle koliko je jela."

D-A: "Jooooj." Djevojčica se osmjehuje.

Slijedi dijaloško čitanje slikovnice u kojem dolazi do izmjene faza čitanja i razgovora o pročitanoj tekstu i ilustracijama u slikovnici. Time razvijamo djetetove govorne sposobnosti koje su preduvjet čitalačkih sposobnosti.

O: "U ponedjeljak je pojela jednu jabuku, ali je još uvijek bila jako gladna. U utorak je progizla kruške. Koliko ih je bilo?"

Djeca: "Dve"

O: "Dvije kruške. I što mislite, najela se ili je bila još gladna?"

Djeca: "Još je bila gladna."

Sva djeca aktivno sudjeluju te odgovaraju na postavljena pitanja. Samim izrazima lica vidimo zadovoljstvo na licima pojedine djece. Uzdignuta lica djece i okrenuto prema odgajatelju pokazuje suradnju i spremnost da slušaju. Jedna djevojčica (D-A) nagnje glavu malo na jednu stranu što pokazuje interes i želju da čuje i sluša.

O: " A u srijedu je progrizla..."

D-T: "Tri."

D-A,D-N,D-M (ponavljaju) : "Tri."

O: "Tri šljive. Ali je još uvijek bila jako gladna."

D-T: "Jako jako gladna."

Dijete prilikom govorenja stavlja ruku preko usta te gleda reakciju odgajatelja.

O:" A u četvrtak je progrizla..."

Djeca: "Četiri jagode"

O: "Tko još voli jagode?"

Djeca dižu ruku u zrak na postavljeno pitanje te se osmjehuju.

D-T: "I još je bila gladna."

D-N: "Teta, ona je 4 dana, 4 jagode."

Djevojčici se izgled očiju polako mijenja te od široko otvorenih dolazi do lagano stisnuti što kod djece pokazuje odlučnost. Odgajateljica potvrđuje što je dijete zaključilo i izjavilo. Djeca dolaze do zaključka da je gusjenica svaki dan pojela sve više hrane. Dijete (D-T) želi otkriti što i koliko je gusjenica pojela slijedeći dan no u međuvremenu se zbunjuje te se udari rukom u glavu.

O: "A u subotu..."

Ovdje dijete D-T prekida odgajateljicu te počne nabrajati sve što je ilustracijom prikazano i maše rukama. Odgajateljica mu pokazuje da se stiša što je prihvatio, no usta su mu lagano otvorena, a usne malo razmaknute i vrlo napete što pokazuje nelagodu.

Odgajatelj nastavlja čitati što je gusjenica sve taj dan pojela, no D-T uporno upada u riječ te gledajući ilustracije govori prije odgajateljice. Dijete D-M je nemirno, koprcu se i mijenja položaj pokušavajući se namjestiti kako mu odgovara. Djevojčice D-D i D-L se okreću prema dječaku D-T te mu govore "psssst" i pokazuju mu da

se stiša stavljanjem prsta na usta. D-T pokazuje uzbuđenje čitanjem slikovnice i samim znanjem radnje, neprestanim mahanjem ruku i velikog osmijeha.

O: " Tu noć ju je jako bolio trbuh." "Boli li i vas trbuh kad se prenajedete?" Prilikom postavljanja ovog pitanja došlo je do raznolikih odgovora i razgovor odlazi u krivom smjeru, no odgovateljica vraća djeci pažnju na slikovnicu daljnjim čitanjem.

O: " I više nije bila mala gusjenica nego je bila velika gusjenica"

D-T pokazuje rukama koliko je gusjenica bila velika.

O: "I onda je oko sebe izgradila kućicu koja se zove..."

Odgajateljica pokazuje na dijete koje uporno govori tijekom radnje te ono odgovara da se kućica zove "čahura". Odgajateljica govori da se može zvati i kukuljica (prema slikovnici) no dijete pokazuje nezadovoljstvo mahanje glavom i kolutanjem očima, govorenju da je čahura. Također, položaj ruku mu se mijenja te ruke prekriži i time ne prihvaća što mu se govori.

O: "U kukuljici je ostala malo više od dva tjedna i pretvorila se u prekrasnog leptira."

D-N: "I trebala je malo na suncu biti da joj se krila otvore."

O: "Čiča miča..."

Djeca: "...gotova je priča."

D-T: "...gotova je gusjenica priča."

D-N: "Opet, opet, opet."

O: "Želite li opet?"

Djeca: "Da."

Djeca sa veseljem i osmijehom na usnama govore kako žele ponovno čitanje slikovnice. Jedno dijete predlaže da odgajatelj čita slikovnicu pogrešno, a da oni ispravljaju na što odgajatelj pristaje i kod djece izaziva još veće veselje i pljeskanje ruku.

Ovakav način čitanja pokazuje koliko su djeca posvećivala pozornost prilikom samog čitanja slikovnice. Sva djeca aktivno sudjeluju u ovakvom načinu čitanja.

Slijede pitanja kao što su: "Što je prvo ležalo na listu?", "Kamo je krenula gusjenica?" "Što je sve pojela?" "Što je na kraju postala?"

Prilikom postavljanja pitanja jedno dijete gubi koncentraciju te posvećuje pažnju drugim stvarima koje se nalaze u blizini.

Nakon čitanja slikovnice slijedi završni dio koji je organiziran po centrima aktivnosti.

Fotografija 5.,6.,7.: Fotografija djece predškolske dobi pri izvođenju aktivnosti

5.6. Refleksija

Smatram kako se djeci slikovnica vrlo sviđela kako sadržajem tako i ilustracijama. Od djece sam ostvarila povratnu informaciju, odnosno ostvarila sam s djecom pozitivnu komunikaciju. Djeca su usvojila sadržaj te sam kod njih pobudila znatiželju i volju za učenjem što je dokazano time da su djeca tražila ponovno čitanje slikovnice. Upoznala sam djecu s novim vokabularom i svijetom oko sebe. Samim čitanjem slikovnice razvijala sam kod djece pamćenje, misaone operacije i zaključivanje. Sva djeca su sudjelovala u svim centrima aktivnosti, no najzanimljiviji im je bio likovni centar gdje su djeca oslikavala leptir temperama te se vraćala iz drugih centri aktivnosti na ovaj. Prostorno, materijalno i vremensko okruženje zadovoljilo je potrebe i interes djece. Ono što bih promijenila prilikom provedene aktivnosti je to da bih poticala djecu koja su bila tiša da više govore. Također bih djetetu koje je neprestano prekidalo i upadalo u riječ, na drugačiji način priopćila kako treba slušati i čekati na svoj red. Budući da sam znala da će u istraživanju sudjelovati malo djece, smatrala sam da će tri aktivnosti biti sasvim dovoljne što se pokazalo točnim, usprkos velikom interesom djece na samom početku.

6. ZAKLJUČAK

Na temelju prikupljene literature vidljivo je kako je uloga slikovnice u procesu čitanja kao i aktivnosti koje su vezane za čitanje od enormnog značaja za djetetov razvoj. Ovdje se naglašava kako kognitivni tako i emocionalni te socijalni razvoj. Naime, putem slikovnica djeca obogaćuju vlastiti vokabular, upoznaju svijet oko sebe, pojave, ali i odnose, oni razvijaju komunikacijske sposobnosti te uče razgovarati s vršnjacima, razvijaju radoznalost preispitujući o stvarima koje ih zanimaju. Svakako je potrebno istaknuti kako je nužno razvijati i naglašavati važnost upotrebe slikovnice unutar vrtićkih ustanova. Ovdje je najveća uloga odgojitelja koji mora organizirati vrijeme i rad unutar vrtića omogućujući tako djeci vrijeme namijenjeno čitanju i raspravi o pročitanoj. Također, velika uloga je i roditelja koji u roditeljskom domu moraju njegovati čitanje različitih knjiga, s naglaskom na slikovnice. Na ovaj način se djetetu još od najranijih dana usvaja ljubav prema knjizi i čitanju što će kasnije ujedno doprijeti brojne prednosti i pozitivne stavke.

LITERATURA

1. Andrešić, D., Benc Štuka, N., Gugo Crevar, N., Ivanković, I., Mance, V., Mesec, I., Tambić, M. (2010). *Kako dijete govori?*. Planet Zoe d.o.o., Zagreb
2. Apel, K., Masterson, J. (2004). *Jezik i govor od rođenja do šeste godine: od glasanja do prvih riječi početne pismenosti – potpuni vodič za roditelje i odgajatelje*. Lekenik, Ostvarenje
3. Blaži (2003). *Rani jezični razvoj*. Biti roditelj, Državni zavod za zaštitu obitelji, materinstva i mladeži
4. Čudina-Obradović, M. (2002). *Čitanje prije škole: Priručnik za roditelje i odgojitelje*. Zagreb: Školska knjiga.
5. Čuturič, N. (2001). *Psihomotorički razvoj djeteta u prve dvije godine života*. Jastrebarsko, Naklada slap
6. Diamond, M., Hopson, J. (2006). *Čarobno drveće uma – Kako razvijati inteligenciju, kreativnost i zdrave emocije vašeg djeteta od rođenja do adolescencije*. Lekenik: Ostvarenje
7. Gopnik, A., Meltzoff, A. N., Kuhl, P.K. (2003). *Znanstvenik u kolijevci – Što nam učenje kazuje o umu*. Zagreb: Alinea
8. Jurić, V. (2004). *Metodika rada školskog pedagoga*. Školska knjiga, Zagreb
9. Jurković, Z. (2012). *Važnost komunikacije u funkcioniranju organizacije*. Ekonomski vjesnik: Review of Contemporary Entrepreneurship, Business, and Economic Issues, Vol. XXV, No.2
10. Kadum-Bošnjak, S. (2012). *Suradničko učenje*. Metodički ogledi: časopis za filozofiju odgoj
11. Kihak, K. (2013). *Uloga socio-emocionalne veze između majke i djeteta u govorno-jezičnom razvoju*. Filozofski fakultet, Odsjek za pedagogiju
12. Kovačević, M., Jelaska, Z., Kuvač Kraljević, J., Cepanec, M. (2007). *„Komunikacijske razvojne ljestvice – Koralje*. Jastrbarsko, Naklada slap
13. Kuvač, J., Palmović, M. (2007). *Metodologija istraživanja dječjeg jezika*. Jastrebarsko: Naklada Slap
14. Lončarić, I. (2015). *Edukativne igre*. Sveučilište Jurja Dobrile u Puli

15. Lučić, K. (2007). *Odgojiteljska profesija u suvremeno odgojno-obrazovnoj ustanovi*. Odgojne znanosti, Vol. 9, No. 1
16. Lučić, K. (2007). *Odgojiteljska profesija u suvremeno odgojno-obrazovnoj ustanovi*. Odgojne znanosti, Vol. 9, No. 1
17. Ljubešić (2001). *Rana komunikacija i njezina uloga u učenju i razvoju djeteta*. Dijete i društvo, Vol. 3
18. Marentič Požarnik, B. (2000). *Psihologija učenja in pouka*. Ljubljana, DZS
19. Moomaw, S., Hieronymus, B. (2008). *Igre čitanja i pisanja: Aktivnosti za razvoj predčitačkih vještina i početnog čitanja i pisanja u predškolskoj dobi i prvom razredu*. Buševac: Ostvarenje.
20. Mrvica Mađarac, S., Jelica, S. (2015). *Poslovna komunikacija – poseban osvrt na njezinu ulogu u prodaji roba i usluga*. Mostariensia: časopis za humanističke znanosti, Vol. 19, No.1
21. Rosić, V. (2005). *Odgoj-obitelj-škola*. Žagar, Rijeka, 2005.
22. Selimović, H., Karić, E. (2011). *Učenje djece predškolske dobi*. Metodčki obzori, Vol. 6, No. 1
23. Slunjski, E. (2003). *Devet lica jednog odgajatelja/roditelja*. Mali profesor, Zagreb
24. Škarić, I. (1988). *Govorne poteškoće i njihovo uklanjanje*. Zagreb: Mladost
25. Vizek Vidović, V., Hrabar, D. (1999). *Čitajmo djeci za laku noć: Priručnik za odgojitelje i roditelje djece predškolske dobi*. Zagreb: UISP.
26. Zalar, D., Boštjančić, M., Schlosser, V. (2008). *Slikovnica i dijete: Krička i metodička bilježnica 1*. Zagreb: Golden marketing – Tehnička knjiga

POPIS SLIKA

Slika 1. Podjela komunikacije	7
Slika 1., 2., 3. Prikaz materijala po centrima aktivnosti.....	27
Slika 4. Prikaz ilustracije iz slikovnice.....	30
Slika 5.,6.,7. Fotografija djece predškolske dobi pri izvođenju aktivnosti.....	33

POPIS TABLICA

Tablica 1. Faze intelektualnog razvoja.....	9
Tablica 2. Broj usvojenih riječi	13

POPIS GRAFIKONA

Grafikon 1. Razvoj djeteta kroz broj usvojenih riječi	14
---	----

ŽIVOTOPIS

Zovem se Sandra Jelenski i rođena sam u Varaždinu 07.12.1996. godine. Pohađala sam Osnovnu školu „Vladimira Nazora“ u Svetom Iliji. Nakon završene osnovne škole, upisala sam srednju Elektrostrojarsku školu Varaždin, smjer - Web dizajner. Kasnije sam upisala Preddiplomski sveučilišni studij Ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja na Učiteljskom fakultetu Zagreb, odnosno na Odsjeku u Čakovcu.

IZJAVA O SAMOSTALNOJ IZRADI RADA

Izjavljujem da sam ovaj završni rad pod nazivom „Aktivnost zajedničkog čitanja slikovnice kao primjer poticanja jezične komunikacije“ izradila samostalno uz savjete i sugestije mentora u akademskoj godini 2018./2019.